

Openbaar Ministerie
Parket Procureur-Generaal

Curaçao | Sint Maarten | Bonaire, Sint Eustatius & Saba

Richtlijn strafvordering mensensmokkel en mensenhandel

Rechtskarakter

Aanwijzing i.d.z.v. artikel 5 lid 4 Rijkswet openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Afzender

Procureur-generaal van Curaçao, van Sint-Maarten, en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Adressaat

Hoofdofficier van Justitie van Curaçao
Hoofdofficier van Justitie van Sint Maarten
Hoofdofficier van Justitie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba
Korps Politie Curaçao
Korps Politie Sint Maarten
Korps Politie Caribisch Nederland
Koninklijke Marechaussee

Relevante beleidsregels/richtlijnen

- Richtlijn tewerkstelling vreemdelingen oftewel richtlijnen Openbaar Ministerie voor de afhandeling van processen-verbaal tegen werkgevers die illegale werknemers in dienst hebben (nr. B17 uit 2008 geldig op Curaçao en Sint Maarten).
- Richtlijn afdoening overtredingen wet arbeid en vreemdelingen BES (uit 2017, geldig op de BES-eilanden).

Registratienummer

2019.0001

Datum inwerkingtreding

01.05.2019

---

1. Achtergrondinformatie

Deze richtlijn is een voorschrift voor het Openbaar Ministerie (OM) voor de strafeisen bij de gevallen van mensensmokkel en mensenhandel. Mensensmokkel is strafbaar gesteld in artikel 2:154 van het Wetboek van Strafrecht van Curaçao en St Maarten en in artikel 203a het Wetboek van Strafrecht BES. Bij mensensmokkel gaat het om gevallen van personen smokkelen en het verschaffen van verblijf aan illegale vreemdelingen.

Mensenhandel is strafbaar gesteld in artikel 2:239 van het Wetboek van Strafrecht van Curaçao en St. Maarten en in artikel 286f van het Wetboek van Strafrecht BES. Bij mensenhandel gaat het om uitbuiting in gevallen van onder meer seksuele uitbuiting of gedwongen prostitutie, gedwongen arbeid of gedwongen dienstbaarheid, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting en gedwongen bedelarij.

Criminele uitbuiting en gedwongen bedelarij zijn niet expliciet strafbaar gesteld in onze wetgeving. Echter, doordat het uitbuiten van een persoon door deze strafbare feiten te laten plegen onder gedwongen dienstverlening kan vallen, zijn deze twee verschijningsvormen toch opgenomen in de richtlijn met dien verstande dat de officier van justitie de vrijheid heeft om te vervolgen voor mensenhandel en/of gronddelict.

2. Doel van de richtlijn

Deze richtlijn geeft uitgangspunten voor de strafeisen, waarmee de werkbaarheid wordt vergroot en de rechtszekerheid gediend. Tevens geeft deze strafeisrichtlijn uitdrukking aan de ernst van het misdrijf door de relevante strafverzwarende omstandigheden of strafmaat beïnvloedende factoren te benoemen en waar mogelijk te kwantificeren in het aantal maanden gevangenisstraf die bovenop de basisstraf geëist kan worden.

3. Begripsomschrijving mensensmokkel

Mensensmokkel is het illegaal begeleiden of vervoeren van mensen naar een ander land of op andere wijze behulpzaam zijn bij het verschaffen van toegang tot, doorreis door dan wel vertrek uit een land over zee of in de lucht. Ook het uit winstbejag verblijf verschaffen aan illegale vreemdelingen valt onder mensensmokkel. Bij mensensmokkel is in beginsel sprake van een vrijwillige relatie, oftewel een overeenkomst, tussen de smokkelaar en de persoon die het land wil verlaten. Dit neemt niet weg dat zich ook hier ernstige mensenrechtenschendingen kunnen voordoen.

Mensensmokkel is voor onze (ei)landen een steeds terugkerend onderwerp door de crises in omliggende landen, illegale immigratie, mislukte reizen met de dood als gevolg en de gepaarde delicten zoals uitbuiting. Vaak zoeken vluchtelingen en asielzoekers hun soelaas bij mensensmokkelaars die de voorgenomen reis onder levensgevaarlijke omstandigheden organiseren. Daarbij komt het voor dat zij het slachtoffer worden van beroving, oplichting, wederrechtelijke vrijheidsberoving en/of

afpersing. Daarenboven worden personen en goederen gesmokkeld die grote uitdagingen met zich brengen voor onze rechtshandhaving.

Gelet op het ondermijnd karakter, de enorme financiële profijttrekking, de risico's op verdrinking en de omstandigheid dat mensensmokkel vaak wordt opgevolgd door uitbuiting, heeft mensensmokkel prioriteit in de opsporing en vervolging.

4. Strafbandbreedtes mensensmokkel

Als basisstraf staat steeds een onvoorwaardelijke gevangenisstraf vermeld voor mensensmokkel gevolgd door strafmaat beïnvloedende omstandigheden. De vordering tot gevangenisstraf zal waar mogelijk vergezeld gaan met een vordering tot ontneming en/of verbeurdverklaring en/of een vordering tot ontzetting van rechten of gebiedsontzegging.

De rechten waarvan bij rechterlijke uitspraak kan worden ontzet op Curaçao en Sint Maarten zijn onder andere het bekleden van (bepaalde) ambten, de uitoefening van bepaalde beroepen, het recht de leden van algemeen vertegenwoordigende organen te verkiezen of tot lid van deze organen te worden verkozen of beide, het recht om enig land of openbaar lichaam van het Koninkrijk, waar de schuldige zijn woonplaats heeft, uit te reizen, dan wel het recht tot het inreizen in enig land of openbaar lichaam van het Koninkrijk en het recht zich vrijelijk in alle delen van Curaçao of Sint Maarten te bevinden (als genoemd in artikel 1:64 lid 1 onder a,b, d en e in het Wetboek van Strafrecht (WvSr)). Voor de BES-eilanden gaat het om het bekleden van ambten of van bepaalde ambten, het dienen bij de gewapende macht, het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder en de uitoefening van bepaalde beroepen (zie artikel 32 van het WvSr BES).

4.1 Illegaal verblijf verschaffen

Een afzonderlijk delict is een ander behulpzaam zijn bij het verschaffen van illegaal verblijf (art 2:154 lid 1 sub b WvSr Curaçao en Sint Maarten en art 203a lid 1 sub b WvSr BES). Uit strafrechtelijke onderzoeken is gebleken dat een groot aantal personen in de Cariben bereid zijn appartementen, kamers en soms zelfs alleen een bed te verhuren aan personen die geen verblijfsvergunning hebben. Vaak is sprake van een onhygiënische en/of (brand)gevaarlijke woonsituatie. Echter zullen deze illegale vreemdelingen daarover niet snel durven te klagen. Hoewel geen sprake is van mensenhandel, maken de verhuurders wel schaamteloos misbruik van kwetsbare mensen en wordt door hen veel geld verdiend. Hierdoor valt het behulpzaam zijn bij het verschaffen van verblijf aan illegale vreemdelingen onder mensensmokkel.

De basisstraf is zes maanden onvoorwaardelijk gevangenisstraf én ontnemen wederrechtelijk verkregen voordeel.

Strafverhogende factoren:

- Per persoon + 2 mnd
- In vereniging + 4 mnd
- Onmenselijke of vernederende behandeling + 5 mnd
- Beroepsmatige aanbieder van woonruimtes + 5 mnd
- Recidive + 3 mnd

Strafeis verlagend:

- Medeplichtigheid - 33% van de totale strafeis

4.2 Illegaal vervoer

Basisstraf is 12 maanden onvoorwaardelijk gevangenisstraf én ontnemen wederrechtelijk verkregen voordeel.

Strafeis verhogende factoren:

- Vervoermiddelen die noch bedoeld noch geschikt zijn voor een overtocht of overplaatsing van personen + 2 mnd
- per gesmokkeld persoon + 2 mnd
- Bijzondere kwetsbaarheid van de slachtoffers, zoals kinderen en zwangeren + 4 mnd
- In vereniging door twee of meer personen + 4 mnd
- In de uitoefening ambt/beroep + 4 mnd
- Begaan door een persoon die daarvan een beroep/gewoonte maakt + 4 mnd
- In gevaar brengen veiligheid van anderen/ risicovol vervoer + 6 mnd
- Onmenselijke of vernederende behandeling + 5 mnd
- Zwaar lichamelijk letsel dan wel in levensgevaar teweeg brengen + 12 mnd
- Dood ten gevolge (maatwerk) max. 15 jaar GS
- Recidive + 6 mnd

Strafeis verlagend:

- Medeplichtigheid - 33% van de totale strafeis

5. Begripsomschrijving mensenhandel

Mensenhandel maakt een grove inbreuk op de menselijke waardigheid en de lichamelijke en geestelijke integriteit van slachtoffers. Menschenhandel is een moderne vorm van slavernij. Het delict heeft bovendien een ondermijnend karakter, onder andere door de enorme financiële profijttrekking die daarvan het gevolg is.

Mensenhandel is een handeling, zoals werven, vervoeren, overbrengen, die met gebruik van bepaalde middelen, zoals dwang, geweld, afpersing, misbruik, wordt uitgevoerd met als doel uitbuiting uit winstbejag. Bij uitbuiting kan men denken aan gedwongen prostitutie of seksuele uitbuiting, gedwongen arbeid of arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting en gedwongen bedelarij.

6. Strafbandbreedtes mensenhandel

Als basisstraf staat steeds een onvoorwaardelijke gevangenisstraf vermeld voor mensenhandel gepleegd ten aanzien van één slachtoffer exclusief strafmaat beïnvloedende omstandigheden. Deze zijn opgenomen in paragraaf 7. Afhankelijk van de pleegperiode en/of het aantal slachtoffers kan het uitgangspunt binnen de bandbreedte schuiven.

Het is aan de officier van justitie om te bepalen, kijkend naar de omstandigheden van het geval en de persoon van de verdachte, of er bij de strafvordering plaats is voor een voorwaardelijk strafdeel met eventueel bijzondere op te leggen voorwaarden. De vordering tot gevangenisstraf zal waar mogelijk vergezeld dienen te gaan van een vordering tot ontneming en/of verbeurdverklaring én een vordering tot ontzetting van rechten als eerder in deze richtlijn genoemd.

De (basis)straffen die zijn gesteld op mensenhandel in de zin van seksuele uitbuiting zijn hoger dan voor niet-seksuele uitbuiting vanwege de grove inbreuk van seksuele uitbuiting op de lichamelijke integriteit van slachtoffers.

6.1 Seksuele uitbuiting

Seksuele uitbuiting is het dwingen van personen om seksuele diensten te verlenen. Het gaat daarom om gedwongen seksuele handelingen tegen betaling in de vorm van geld of van andere vergoedingen zoals kleding of eten, of de belofte daarvan. Er wordt daarbij misbruik gemaakt van iemands kwetsbaarheid, ondergeschikte positie of vertrouwen, voor seksuele doeleinden of financieel gewin of als een vorm om schulden af te lossen.

Bij het bepalen van een strafeis dient er dan ook vanuit te worden gegaan dat een vrijwillig begin met werkzaamheden in de prostitutie door het slachtoffer, geen straf verminderende omstandigheid oplevert.

Strafeis bij seksuele uitbuiting

Aantal slachtoffers	Pleegperiode		
	< 6 maanden	6-12 maanden	> 12 maanden
1	18-30 maanden GS	30-42 maanden GS	> 42 maanden GS
2-3	27-45 maanden GS	45-63 maanden GS	> 63 maanden GS
4-5	31-52 maanden GS	52-73 maanden GS	> 73 maanden GS
>5	36-60 maanden GS	60-84 maanden GS	> 84 maanden GS

6.2 Gedwongen of verplichte arbeid of diensten

Voor de betekenis van de termen 'dienstbaarheid' en het daaraan verwante begrip 'slavernij' wordt verwezen naar en aangesloten bij de publicatie 'Materieelrechtelijke aspecten van mensenhandel', Preadvies voor de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland :¹

"Slavernij en daarmee te vergelijken praktijken zijn ook begrippen die afkomstig zijn uit internationale regelgeving. Slavernij is de situatie waarbij de uitbuiters 'eigendomsrecht' over een ander uitoefent, d.w.z. macht uitoefent die verbonden is met het recht van eigendom. De uitbuiters behandelt de ander als zijn bezit. Met slavernij te vergelijken praktijken zijn vormen van ontoelaatbare (schuld)binding, zoals lijfeigenschap, gedwongen huwelijk en uitbuiting van kinderen.

Dienstbaarheid is onderworpenheid, een toestand van dominantie over het slachtoffer op werk- en leefgebied en van een (dubbele of meervoudige) afhankelijkheid van het slachtoffer, waarin het wordt gedwongen om arbeid of diensten te verrichten en het (redelijkerwijs) gelooft dat het geen uitvoerbaar alternatief heeft voor het verrichten daarvan. Dienstbaarheid vormt een ernstige inbreuk op de persoonlijke vrijheid en is te beschouwen als een lichtere vorm van slavernij."

Bij de begrippen 'slavernij', 'met slavernij te vergelijken praktijken', 'dienstbaarheid' en 'gedwongen arbeid of diensten' is sprake van een glijdende schaal van absolute onvrijheid naar relatieve onvrijheid. De ruimte voor het slachtoffer om te kiezen voor een reëel alternatief is afwezig (bij slavernij) dan wel, - in verschillende gradaties -, ingeperkt. Gedwongen of verplichte arbeid of diensten vormen de ondergrens.

Arbeidsuitbuiting is wanneer er voordeel wordt getrokken uit de arbeid van een ander terwijl die arbeidsrelatie bestaat onder dwang of zeer slechte arbeidsomstandigheden of mensonterende werkomstandigheden.

¹ M. Alink & J. Wiarda, 'Materieelrechtelijke aspecten van mensenhandel', in: D. de Prins e.a., Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland, Preadviezen 2010, De staatsrechtelijke positie van politieke partijen, Materieelrechtelijke aspecten van mensenhandel, Schade aan derden in het aansprakelijkheidsrecht, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2010.

Strafeis bij mensenhandel in de zin van dienstbaarheid

Pleegperiode	< 6 maanden	6-12 maanden	> 12 maanden
Eis	12-24 maanden GS	24-36 maanden GS	> 36 maanden GS

Strafeis bij mensenhandel in de zin van arbeidsuitbuiting

Aantal slachtoffers	Pleegperiode		
	< 6 maanden	6-12 maanden	> 12 maanden
1-10	9- 18 maanden GS	18- 24 maanden GS	> 24 maanden GS
10-25	12- 24 maanden GS	24- 36 maanden GS	> 36 maanden GS
25- 50	18- 36 maanden GS	36- 48 maanden GS	> 48 maanden GS
> 50	> 36 maanden GS	> 48 maanden GS	> 48 maanden GS

6.3 Criminele uitbuiting

Criminele uitbuiting is het onder dwang laten plegen van strafbare feiten of criminele activiteiten of het uitbuiten van individuen door hen strafbare feiten te laten plegen, zoals zakkenrollen, winkeldiefstal, drugshandel en soortgelijke strafbare feiten waarmee financieel gewin is gemoeid². Naast de criminele uitbuiting wordt eveneens deelneming aan het gronddelict vervolgd.

Strafeis bij mensenhandel in de zin van criminele uitbuiting

Pleegperiode	< 6 maanden	6-12 maanden	> 12 maanden
Geen VH-feit*	4 - 8 maanden GS	8- 18 maanden GS	> 18 maanden GS
Wel VH-feit*	8 - 15 maanden GS	15- 30 maanden GS	> 30 maanden GS
Feit waarop ≥12 jaar of meer staat*	> 24 maanden GS	24- 48 maanden GS	> 48 maanden GS

*strafbaar feit dat verdachte het slachtoffer laat plegen waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd

In de gevallen waarin het evident is dat de slachtoffers gedwongen zijn tot het plegen van misdrijven kan de officier van justitie, afhankelijk van de omstandigheden waaronder het slachtoffer de strafbare feiten heeft gepleegd, een schuldigverklaring zonder oplegging van straf vorderen of het toepassen van strafuitsluitingsgronden en/of strafvermindering.

² Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake voorkoming en bestrijding van mensenhandel, de bescherming van slachtoffers ervan en ter vervanging van kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad.

6.4 Gedwongen bedelarij

Gedwongen bedelarij is het met dwang inzetten van afhankelijke personen voor de bedelarij. Iemand dwingen tot bedelarij én de opbrengsten of buit laten afstaan is ook een vorm van mensenhandel als de personen onder mensonterende omstandigheden moeten bedelen met inbreuken op de fundamentele rechten van de mens als gevolg.

Gedwongen bedelarij kent de verschijningsvormen klassiek bedelen en bedelen met behulp van hulpmiddelen. Bij klassiek bedelen wordt gevraagd om geld op zowel een actieve (mensen benaderen en aanspreken) als een passieve manier (een bord of plakkaat met tekst). Bij bedelen met het gebruik van hulpmiddelen wordt bedoeld het verkopen van goederen (bijvoorbeeld bloemen, kranten, zakdoeken, snacks, loten), verzamelen (plastic, flessen), het vragen om iets te kopen (trago-meisjes), en het verlenen van diensten (waaronder autoruiten wassen, helpen bij het parkeren, loten, kaarten voor auto wassen (carwash), vermeende fondsenwervingsacties, muziek maken, shows opvoeren).

Strafeis bij gedwongen bedelarij

Pleegperiode			
Aantal slachtoffers	< 6 maanden	6-12 maanden	> 12 maanden
1 - 10	9- 18 maanden GS	18- 24 maanden GS	> 24 maanden GS
10 - 25	12- 24 maanden GS	24- 36 maanden GS	> 36 maanden GS
25 - 50	18- 36 maanden GS	36- 48 maanden GS	> 48 maanden GS
> 50	> 36 maanden GS	> 48 maanden GS	> 48 maanden GS

7. Strafmaat beïnvloedende factoren

Hieronder is een lijst van de strafmaat beïnvloedende factoren bij mensenhandel waarmee rekening gehouden wordt bij de strafeis. De weging van elk van de factoren kan van geval tot geval verschillen en blijft maatwerk. Er dient daarom steeds te worden beoordeeld in hoeverre de strafmaat beïnvloedende factoren van toepassing zijn, en of een bepaalde factor ook in dit concrete geval strafverhogend of verlagend dient te werken.

Er wordt niet aangegeven hoe zwaar elk van de factoren in de regel dient te wegen, omdat dit van geval tot geval zal verschillen. Steeds zal naar de specifieke omstandigheden van de voorliggende zaak gekeken moeten worden om te beoordelen of en in hoeverre de hieronder omschreven strafmaat beïnvloedende factoren van toepassing zijn. Om deze reden dient de te vorderen straf altijd nader te worden gemotiveerd. Afhankelijk van de specifieke omstandigheden van het geval kan het uitgangspunt binnen de bandbreedte schuiven. Bij uitzonderlijke omstandigheden kan de strafeis buiten de bandbreedte treden.

De strafmaat beïnvloedende factoren kunnen verdeeld worden over drie categorieën: factoren met betrekking tot de ernst van het feit, de verdachte(n) en slachtoffers. De factoren met betrekking tot de ernst van het feit zijn afhankelijk van het fenomeen en zijn hieronder per soort mensenhandel gegroepeerd.

Arbeidsuitbuiting

- Stelselmatig substantieel onderbetaling
- Onder gevaarlijke omstandigheden werken
- Uitzonderlijke lange werkdagen of werkweken
- De hoeveelheid (ongebruikelijke) inhoudingen
- De hoeveelheid geld die werd afgedragen
- Beperking bewegingsvrijheid zoals overnachten op de werkplek
- Een ongebruikelijk hoog percentage van de verdiensten afstaan
- Geen beschikking over eigen verdiensten
- Verplichting om een minimum bedrag per dag te verdienen
- Beperkingen die de tewerkstelling meebracht voor het slachtoffer
- Overige wettelijke strafverzwarende omstandigheden zoals feit gepleegd in vereniging, slachtoffer is minderjarig, feiten zijn voorafgegaan, vergezeld of gevolgd van geweld en/of gevolgen zoals zwaar lichamelijk letsel of de dood.

Seksuele uitbuiting:

- Bijzondere (werk)omstandigheden zoals geen klanten mogen afwijzen, 24uursbeschikbaarheid, zonder condoom de seksuele diensten moeten verlenen, gedwongen abortus, onthouden van medische hulp of medische zorg.
- Bijzondere seksuele diensten (anaal, groep, bestialiteit), het onder dwang werken tijdens de menstruatie of zwangerschap, gedwongen tatoeages, gedwongen borstvergrotingen of andere risicovolle chirurgische ingrijpen voor klantenwerving.
- Een ongebruikelijk hoog percentage van de verdiensten afstaan, geen beschikking over eigen verdiensten, verplichting om een minimum bedrag per dag te verdienen.
- Mate van beperking van de bewegingsvrijheid of basisvrijheden zoals overnachten op de werkplek.
- Mate van geweld. De feiten zijn voorafgegaan, vergezeld of gevolgd van geweld.

Criminele uitbuiting:

- Risico dat het slachtoffer loopt bij het plegen van het delict (bijv. strafvervolging in het buitenland, gevaarstelling).
- Lichamelijk risico dat een slachtoffer loopt bij specifieke vormen van criminele uitbuiting. Denk aan de persoon die wordt gedwongen om drugs te smokkelen en daartoe bolletjes inneemt.

De factoren met betrekking tot de verdachte(n) zijn:

- De rol van verdachte met betrekking tot die uitbuiting (vervulde hij/ zij een kern rol, faciliterende rol of leidinggevende rol)
- De houding van de verdachte (heeft hij/ zij inzicht getoond in het kwalijke van zijn gedrag)
- Het feit is gepleegd door twee of meer verenigde personen
- Het ambt van de verdachte (overheidsmedewerker, politieambtenaar, ambtenaar)
- Relevante recidive.

De factoren met betrekking tot het slachtoffer zijn:

- Het slachtoffer heeft de leeftijd van achttien jaar nog niet bereikt
- Afhankelijkheids- of vertrouwensrelatie, waaronder begrepen de hoedanigheid van de verdachte, vertrouwens-, gezags- of afhankelijkheidsrelatie tussen slachtoffer en verdachte, slachtoffer is aan zorg van verdachte of instelling toevertrouwd
- Bijzondere kwetsbaarheid slachtoffer, bijvoorbeeld laagbegaafdheid of een Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-indicatie), geen legale verblijfsstatus, opgelopen trauma, schuldenproblematiek, niet kunnen terugkeren naar land van herkomst, misbruik door overgewicht, relatieverhouding (familiebanden, hulpverlener), zwakke positie, illegale status, zorgtaak, analfabetisme, handicap, minderjarigheid, beperkte weerbaarheid).
- Mate van inperking van basisvrijheden en bewegingsvrijheid van slachtoffer

8. Overgangsrecht

Deze richtlijn is geldig vanaf 1 mei 2019. Twee jaar na de inwerkingtreding volgt een evaluatie van deze richtlijn waarbij ook rekening zal worden gehouden met de rechterlijke uitspraken en motivering.

Mr. R.T. Bos
Procureur-Generaal
Willemstad, 26 april 2019